Anul al 54-lea | 14 Pagini | EXEMPLARUL { In România: 3 lei / In străinătate: 6 lei | 14 Pagini | Nr. 237 Duminică 29 August 1937

Taxa poştală plătită în numerar conform aprobării dir. G-le P. T. T. No. 120.288/932

BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAŢIUNII" SIBIU

ABONAMENTE IN ŢARA Lei 200 pe 3 luni Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80 In străinătate în raport cu tariful poştal şi valuta

FONDATOR: LUIGI CAZZAVILLAN

UNIVERSUL

CELE DIN URMA ŞTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ŞI TELEFONICE

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA: BUCUREŞTI, STR. BREZOIANU No. 23-25

CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10: SECRETARIATUL DE REDACŢIE: 3.30.15

ABONAMENTE LA „VESELIA" „UNIVERSUL COPIILOR" ŞI AL TINERETULUI" ZIARUL CĂLĂTORIILOR Câte 220 Lei pentru 12 luni în ţară

DIRECTOR: STELIAN POPESCU

AN ŞCOLAR DE 155 ZILE

Un profesor secundar a făcut o statistică inedită.

Este vorba de zilele în care liceele din Capitală au ţinut cursuri în anul şcolar 1936—1937.

Rezultatul : 155.

Nu există nici un motiv spre a se crede că situaţiunea ar fi alta în toată ţara. Căci cine ar putea pretinde că şcoalele secundare din Bucureşti ar beneficia de un privilegiu pe cât de trist, pe atât de îngrijorător ?

Aşa dar, anul şcolar este o expresiune perimată.

Ne găsim în epoca semestrului şcolar.

Devalorizarea caracteristică vremurilor n'a cruţat nici învăţământul.

Cauzele interesează mai puţin decât consecinţele, acelea privesc numai prezentul pe când acestea privesc şi viitorul.

De aci o legitimă şi mare teamă.

Cauzele ? Suspendarea cursurilor la sărbătorile legale şi la sărbători nelegale, la aniversări prevăzute şi la comemorări neprevăzute, la înmormântări, la evenimente politice, la bucurii şi întristări ce n'au nici o legătură cu funcţionarea învăţământului. Desfidem să se facă dovada că n'am deţine recordul în această privinţă.

Consecinţele ? Profesorii predau şi examinează numai o jumătate de an, deşi primesc salarii pe douăsprezece luni. Vacanţa elevilor, două săptămâni la Crăciun şi două la Paşte, două luni vara, dublată. Lecţiile, examinările, instrucţiunea şi educaţiunea, întreaga ambianţă spirituală şi morală redusă la jumătate.

Şi totuşi se caută numai în alte direcţiuni anemia progresivă a învăţământului, rezumată în inferioritatea marei majorităţi a absolvenţilor de astăzi ai liceelor, absolvenţilor de odinioară ai gimnaziilor.

Nu se poate găsi nici un argument în favoarea acestui deficit de sforţări în şcoala ce formează media intelectuală a societăţii noastre şi baza pe care urmează să se ridice îndrumarea ei.

El este profund regretabil şi primejdios, şi trebue să primească un corectiv urgent şi radical.

Din nefericire, racila nu este izolată. Contaminarea s'a înfipt în tot angrenajul public.

Dacă s'ar pune pe o coloană zilele când autorităţile publice, — cu excepţia unor servicii pe cât de pejorativ tratate moralmente şi materialmente, pe atât de importante în stat, cum sunt percepţiile fiscale din Capitală, fără concedii şi aproape fără sărbători, — iar pe altă coloană sărbătorile de toate categoriile, punţile — aplicate altădată numai vara şi generalizate acum tot anul — devenite poduri de o lungime direct proporţională cu situaţiunile beneficiarilor, vacanţele, concediile, permisiile, misiile, s'ar obţine un tablou uluitor.

De ce uluitor ?

Pentrucă ne găsim în vremuri şi în greutăţi care cer sub sancţiuni grave sporirea cât mai vârtos a forţelor, sporirea lucrului ,tot ce poate mări producţiunea, singurul leac, singurul panaceu al conservării, întăririi şi desvoltării.

Dar cine să vadă, cine să judece, cine să reacţioneze, când marea problemă, exclusiva preocupare a celor care ar fi putut şi ar putea s'o facă, este şi a fost : Cine vine la putere ?

SONDĂ DE GAZ METAN IN FLĂCĂRI

Mediaş, 26 August

Azi, la ora 18, după o puternică explozie, s'a aprins una din sondele de gaz metan depe dealul Somârta de lângă com. Proştea Mare.

Gazul iese cu o extraordinară presiune, întinzând spre cer coloana de foc, de peste 20 m. înălţime. Sgomotele subterane sunt infernale.

Cauzele exploziei nu se cunosc încă.

Numeroşi specialişti ai Societăţii naţionale de gaz metan, din Mediaş, s'au dus imediat la faţa locului şi au procedat la luarea măsurilor dictate de o asemenea nenorocire.

La ora când telefonez, sonda arde cu furie, svârlind gaze, pietre şi bolovani.

Epidemie de scarlatină la Agigea

Constanţa, 26 August

In spitalul „Dr. Sion", din localitate, au fost internaţi, eri şi astăzi, 20 persoane, cea mai mare parte copii din com. Agigea, bolnavi de scarlatină.

Serviciul sanitar al judeţului a luat toate măsurile de combatere.

Casele celor bolnavi de scarlatină au fost izolate.

Datorită măsurilor luate, întinderea boalei la preventoriul ministerului sănătăţii dela Agigea, unde sunt găzduiţi peste 800 copii, este exclusă.

Logodna regelui Egiptului

Cairo, 26 (Rador). — *Se anunţă oficial că Regele Faruk s'a logodit.*

Logodnica lui are numele de „Farida", ceiace înseamnă „unica".

Viitorul socru al Regelui a primit titlul de Paşă.

REGELE FARUK ŞI LOGODNICA SA.

Logodnica tânărului rege al Egiptului, a împlinit abia 16 ani. E fiica unui magistrat şi nepoata lui Mahomed Paşa Şaied, fost prim ministru. Viitoarea regină a Egiptului e blondă. Şi-a făcut studiile la mânăstirea Mère de Dieu şi vorbeşte franceza, engleza şi araba.

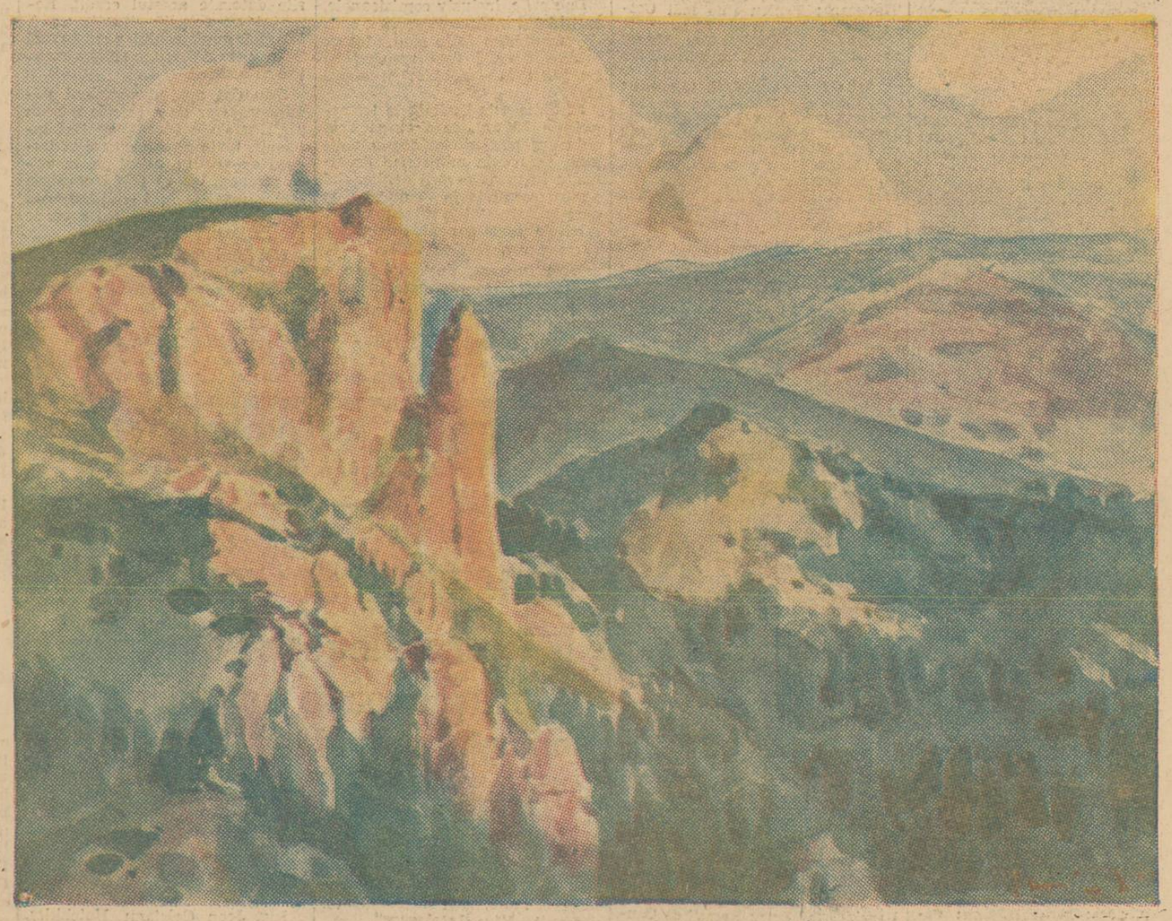

IN MUNŢII NEAMŢULUI-CEAHLĂUL — STOICA D.

(Vezi pag. 7-a).

Altă coadă de topor

de ŞTELIAN POPESCU

Pentru prima dată în timpul tristei ei activităţi, cenzura s'a grăbit să fie amabilă, comunicându-ne că ne dă voe să publicăm răspunsul indirect pe care îl dă un domn ofiţer în rezervă, Petrescu, înălţătoarelor şi inimoaselor declaraţii făcute de Patriarhul ţării, I. P. S. S. dr. Miron Cristea, în chestiunea proteguirii elementului etnic naţional.

Această suspectă amabilitate face dela început pe oricine să bănuiască sursa acestei îngăduinţe şi scopul ce se urmăreşte.

Sub formă de scrisoare adresată d-lui prim ministru Tătărăscu, şi imprimată în două ziare iudaice, d. locot.-colonel în rezervă P. Petrescu, deputat iunianist, cere guvernului : *„să ia în acest important caz o atitudine publică: fie pentru a apăra prestigiul de neîntinat al celei mai înalte demnităţi spirituale în Stat împotriva exagerărilor interesate, fie pentru a atenua prin atitudinea lui publică, urmările fireşti ale unor asemenea îndemnuri de mare răsunet deci cu atât mai primejdioase liniştei publice, de care avem astăzi atâta nevoie".*

Cu ce a greşit oare Şeful Bisericii noastre creştineşti de şi-a atras fulgerele parlamentare ale acestui ofiţer rezervist în armată, dar prea activ în o anumită politică ?

Datele statistice sunt publice, drama elementului românesc în toate domeniile activităţii sociale zgudue în permanenţă pe orice român conştient. In barouri, în medicină, în arhitectură, în inginerie, în corpul farmaceutic, dar mai ales în industrie, în comerţ, în presă şi în literatură, invazia oaspeţilor de abia poposiţi pe aceste meleaguri a devenit absolut insuportabilă. Nu sunt vorbe, ci constatări temeinice, indiscutabile, izvorite din cifre oficiale. Nu există român conştient, care să conteste gravitatea problemei şi să nu se înfioare de perspectivele zilei de mâine. Şi lupta pe acest teren nu datează de eri, ci de decenii se sună zadarnic alarma în urechile politicianilor...

Când cifrele arată că din 72.211 firme comerciale înscrise în capitalele de judeţ ale României, numai 26.812 sunt româneşti, iar restul evreeşti şi minoritare ; când un fost ministru de finanţe naţional-ţărănist precizează că viaţa economică a ţării este în mâini minoritare într'o proporţie de 95 la sută ; când medicii ofiţeri de rezervă sunt 1400 români, 1460 evrei şi 460 minoritari ; când proporţia medicilor evrei şi minoritari salariaţi ai statului e de 84 la sută în Bucovina, 76 la sută în Basarabia, 50 la sută în Ardeal, 47 la sută în Moldova şi Dobrogea; când pretutindeni statisticile arată aceeaş proporţie de tragedie pentru elementul etnic românesc, poate exista un alt imperativ mai categoric decât lupta pentru ai tăi, pentru copiii tăi, pentru neamul din care faci parte ?

Fiu al poporului, ca toate figurile mari şi reprezentative ale neamului românesc, I. P. S. Patriarh avea datoria să deschidă ochii acestui popor pe care-l păstoreşte.

„A nu reacţiona, a nu activa — a spus I. P. S. Sa — spre a scăpa de această plagă înseamnă a fi nişte laşi, indolenţi şi a ne duce de vii la groapa şi peirea ce ne aşteaptă".

Ce ar fi dorit ofiţerul de rezervă, care semnează şi azi cu titulatura gradului său, ca toţi românii luminaţi în frunte cu Patriarhul ţării, — în faţa cifrelor dezastruoase din cari am citat mai sus câteva crâmpee — când au fost întrebaţi de un ziar cu destulă răspundere şi în termeni destul de buni cu guvernul, să spună poporului, ostaşilor de eri şi de mâine : „CÂND OASPEŢII NEPOFTIŢI VA INVADEAZĂ CASA, NU REACŢIONAŢI, NU VA APĂRAŢI NICI MACAR CU VORBA, LĂSAŢI MAI BINE SĂ FIŢI DUŞI DE VII LA GROAPĂ ŞI PEIRE" ?

Aşa crede un român, un fost ostaş, un „reprezentant al poporului" că ar fi cea mai bună atitudine în ţara cu o proporţie de evrei egală cu a tuturor statelor occidentale şi balcanice la un loc ?

Este cu desăvârşire imposibil ca d. Petrescu să nu ştie că toate sufletele româneşti, dela un capăt la altul al ţării, toate vibrează în acelaş ritm şi freamătă pentru realizarea aceloraşi năzuinţi ca inima larg înţelegătoare şi curat românească a I. P. S. S. Patriarhului Ţării !

Atunci de ce a răsărit d. Petrescu, român, împotriva românilor ?

... Pentru că d. locot.-colonel Petrescu, deputat iunianist, este de profesiune director foarte bine plătit al „Reşiţei", unde d. Max Ausnitt este stăpân efectiv !

D. Ausnitt este prea prudent şi prea bun negustor ca să-i fi cerut salariatului său să facă stridentul demers împotriva revendicărilor româneşti.

Nu ! Excesul de zel al „cozilor de topor" cari vor să complacă streinilor în solda cărora se află, numai el îi îndeamnă să ia cele mai îndrăsneţe atitudini, gesturi cari se întorc însă şi împotriva lor şi împotriva celor pe cari cred că îi servesc.

„Cozile de topor" politicianiste pot temporiza soluţionarea acestei probleme de viaţă a neamului românesc, pot înlătura rezolvirea paşnică a protecţiei muncii naţionale, dar istoria ne învaţă că ele nu pot determina un popor să meargă de bună voe pe panta sinuciderii sigure, pe panta pe care îl împing stipendiaţii streinismului acaparator.

Indrăsneala lor nu poate merge la infinit, ea nu poate sfida un popor întreg ; absolut intolerabilă este atitudinea lor faţă de însuşi capul credinţei strămoşeşti !

Nepregătiţi, nepricepuţi, mici la suflet şi orbi, sunt acei instreinaţi „cozi de topor", cari cred că ţara întreagă n'are sentimentul demnităţii odată cu conştiinţa pericolului şi nu va reacţiona aşa cum trebue.

Să fie atenţi la vreme, până mai este timp !

O nouă tactică a contelui Bethlen

Am avut de mai multe ori prilejul să ne ocupăm de părerile contelui Bethlen asupra politicii externe a ţării sale şi în deosebi în ce priveşte statutul actual al Europei.

Contele Bethlen este — după cum se ştie — nemulţumit cu situaţia actuală a ţării sale, pe care o socoteşte nedreptăţită. Ani de-arânul d-sa a căutat să convingă lumea că tratatul dela Trianon ar fi o operă de nedreptate şi că el trebue revizuit. Când a văzut că ideea revizionismului agresiv, cu toate sutele de milioane sacrificate din bugetul statului maghiar pentru propaganda revizionistă, nu prinde rădăcini şi că în faţa acestei propagande s'a ridicat forţa morală şi legală a antirevizionismului, întemeiată pe lege, pe justiţie şi pe câteva milioane de baionete, contele Bethlen a schimbat tactica şi a pledat pentru revizionismul pe cale pacinică.

Era o cursă pe care o întindea oamenilor de bună credinţă. Noi am intervenit imediat şi am arătat că nu există revizionism pe cale pacinică, şi că, în fond, noua tactică maghiară ascunde aceeaşi intenţiune de a se tulbura pacea europeană în speranţa restabilirii situaţiei revoltătoare de înainte de războiu.

Dar, contele Bethlen nu înţelege să cedeze.

Ingeniozitatea sa a găsit un al treilea mijloc de a ascunde adevăratele intenţiuni maghiare.

Intr'un recent articol publicat în ziarul „Pesti Naplo", contele Bethlen transpune de data aceasta revizionismul pe terenul problemei danubiene, a cărei soluţionare ar trebui să se facă — spune d-sa — prin crearea unei confederaţii danubiene care ar respecta interesele Italiei, ale Germaniei şi ale Ungariei.

Contele Bethlen porneşte şi de data aceasta cu piciorul stâng.

Problema danubiană este de natură exclusiv economică şi rezolvarea ei nu se poate face decât cu asentimentul Micii Inţelegeri. Desigur, statele Micii Inţelegeri sunt dispuse — şi au declarat aceasta de nenumărate ori — să recunoască revendicările legitime ale tuturor ţărilor interesante în această problemă. Dar pentru aceasta trebue ca în primul rând să se netezească terenul discuţiilor de ori ce caracter politic, de ori ce pretenţie revizionistă şi toată lumea să fie însufleţită de o sinceră şi leală dorinţă de colaborare.

După cât reese însă din articolul contelui Bethlen, nu e aceasta intenţiunea Ungariei.

Intr'adevăr, d-sa afirmă că blocul italo-austro-ungar şi axa Berlin-Roma ar fi „întărit rezistenţa contra statului quo european" şi că „frontul apărătorilor situaţiei actuale teritoriale ar fi slăbit".

Nu ştim până la ce punct este exactă afirmaţia contelui Bethlen că blocul italo-austro-ungar şi axa Berlin-Roma ar avea un caracter politic revizionist. Ştim dinpotrivă că, pe diferite căi, atât de la Roma cât şi dela Berlin, s'au dat asigurări contrarii. Rămâne ca persoanele autorizate de la Roma şi de la Berlin să confirme sau să desmintă afirmaţiile contelui Bethlen, după cum desigur este şi datoria cancelariilor statelor Micii Inţelegeri să se informeze precis asupra acestei grave chestiuni.

Dar, contele Bethlen îşi face iluzii crezând că frontul antirevizionist ar fi slăbit. Dinpotrivă, el e mai tare ca ori când.

Antirevizionismul nu este nici o chestie de sentiment nici una de oportunitate politică. El reprezintă hotărârea a peste 50 milioane de oameni de a apăra cu preţul sângelui lor o stare de fapt care constituie un minimum de justiţie şi care este, şi aşa va rămâne, definitivă.

Intriga pe care o încearcă azi contele Bethlen şi sfatul pe care îl dă maghiarilor şi aliaţilor Ungariei de a căuta să separe Anglia de frontul apărătorilor stării teritoriale actuale, trădează mentalitatea specific maghiară, care nu are scrupule în

(Continuare în pag. 2-a)

SCRISORI DIN LONDRA

Londra şi Roma

de AUGUR

Londra, August

Discursul pe care Ducele l-a rostit la Palermo dovedeşte că atât Italia cât şi Anglia au dorinţa sinceră a unei bune înţelegeri, spre a face să dispară cauzele unei tensiuni vremelnice, neprielnică intereselor esenţiale ale celor două naţiuni. Aşa a fost înţeles discursul acesta la Londra, în cercurile politice şi diplomatice importante.

D. Neville Chamberlain nu-i obişnuit să vorbească sub un cer albastru, în aer liber, în faţa unei mări strălucitoare şi inconjurat de un auditoriu de 300 mii de persoane. Dar asupra fondului problemei relaţiilor anglo-italiene d-sa are aceleaşi păreri ca Ducele. Aceasta înseamnă că trece peste micile certuri ale pretinsului conflict între Londra şi Roma. Spunem „pretins", pentrucă, după părerea noastră, — şi cititorii noştri ştiu că de luni de zile susţinem acest punct de vedere, — antiteza între interesele britanice şi italiene nu-i decât aparentă. In fond, interesele lor cer dimpotrivă un acord strâns între cele două partide.

Greutatea întâmpinată şi care există încă, spre a înfăptui înţelegerea anglo-italiană, nu constă atât în chestiunile ce le tratează decât în factorul psihologic. Experţii pregătesc liste lungi, iar de o parte şi de alta, cancelariile pun la cale lungi memorande asupra chestiunilor ce trebue discutate în convorbirile anglo-italiene ce vor începe în curând la Roma.

Pe de altă parte, între Marea Britanie şi Italia nu există decât o singură chestie ce merită să fie discutată, şi anume principiul de egalitate absolută între cele două mari puteri. Până acum, Londra n'a tratat niciodată Roma ca egală. Atitudinea britanică faţă de italieni a fost aceea a unui patron binevoitor. Dela 1935-936, Roma se consideră ca egala Londrei din toate punctele de vedere. Dacă d. Chamberlain şi Ducele vor avea curajul să înfrunte pe faţă această chestiune, unul spre a cere recunoaşterea egalităţii absolute ca o condiţie prealabilă a oricărei discuţii, iar celalt spre a o acorda fără reticenţe, vor dispare deodată toate pretextele de ceartă, ce par oamenilor cari nu sunt bine informaţi, că vor pricinui un conflict anglo-italian. Egalitatea odată recunoscută, Marea Britanie şi Italia pot să discute în linişte felul cum să realizeze această cooperaţie pe care o cer imperios interesele lor. De altfel, acesta este fondul politic al d-lui Neville Chamberlain.

Fiindcă vorbim despre tema discursului Ducelui la Palermo,

(Continuare în pag. 2-a)

PARALELISM ISTORIC

O polemie dela 1907

de prof. I. LUPAŞ

III

Din cele arătate până aci se vede clar, cât de pornit şi de tendenţios era procedeul lui B. Jancsó în colecţionarea injuriilor quasi istorice la adresa Românilor; nu pregeta să colinde prin literaturile străine, în toate părţile, numai să-şi poată spori notiţele de acest soiu. Astfel, în menţionatul articol din „Budapesti Hirlap" mai citează pe un autor italian necunoscut, care afirmativ ar fi „împărţit pe Românii din Transilvania în două clase sociale: ţărani şi tâlhari"... Apoi reproduce părerea contelui Denis Riolan care într'un raport vienez dela 1767 ar fi arătat că „această desordonată adunătură de popor" (expresiunea nu e însă a lui Perlas, ci a lui Jancsó) „în orice ocazie îşi întoarce cojocul după împrejurările schimbăcioase..."

Nu prea înţelegem. pentru ce a trebuit să colinde B. Jancsó în depărtări aşa mari când era vorba să caute dovezi despre felul de a fi al Românilor din Transilvania. Pentru ce a trebuit să alerge după mărturia autorului necunoscut al unui manuscris de la Universitatea din Bologna ori să-l cheme la ascultare pe străinul Perlas, care n'a avut prilej să cunoască pe aceşti Români aşa de bine, cum i-au cunoscut de ex. nişte scriitori maghiari din Transilvania, ca Petru Bod sau ca Iosif Benkö care — acesta din urmă — trăind şi activând printre ei a putut să scrie în lucrarea sa, de incontestabilă valoare ştiinţifică: *Principatus Transilvaniae* (Viena 1778) că Valahii — deşi neam de oameni obscuri şi inculţi, — sunt totuşi *celebri prin strălucirea înaintaşilor* (genus quidem hominum satis obscurum et incultum, *at maiorum suorum splendore celebre)* şi că e de aşteptat să progreseze cu timpul prin ştiinţa de carte ce a început a se răspândi printre ei, cari sunt o „naţie iubitoare mai mult de pace, decât de războiu" *(Est gens pacis, quam belli cupidior*— pag 484).

Am putea continua reproducând şi opinii mai favorabile Românilor — opinii pe cari B. Jancsó s'a îngrozit a le aminti în ziarul budapestan citit de mii de inşi, abia dacă a îndrăznit să le înregistreze câte odată în cartea sa, pe care o răsfoesc puţini cititori, de cumva nu i s'a pierdut urma cu totul în vre-un colţ dosit al bibliotecilor sau în praful vre-unui anticariat. Am putea continua, dar socotim de prisos a mai lungi vorba. Din cele arătate până aci s'a putut lămuri oricine cu privire la gradul de împărţialitate, pe care-l atinge ştiinţa lui B. Jancsó.

Intrebăm, cui poate folosi metoda aceasta istorică?

Urmând-o am putea să încheiem aceste reflexiuni istorice cu opiniile francezului *Suares* exprimate într'o recentă carte cu privire la megalomania Ungurilor, ceeace B. Jancsó ne-ar lua desigur în nume de rău. De aceea nu vom face apel la Francezii superficiali, ci la Germanii vestiţi pentru temeinicia lor. Dintre ei unul cu numele Franz von Löher, într'o carte publicată la Lipsca în 1874 cu titlul „*Die Magyaren und andere Ungarn*" iată ce fel de opinie a riscat cu privire la valoarea culturii maghiare: „Zadarnic vom căuta câteva pietri, cu cari să fi contribuit Maghiarii la marele edificiu de progres al omenirii. Nu există o singură idee de cultură — fie în domeniul juridic, militar ori de stat, în religie şi morală, în artă şi ştiinţă sau în oricare alt domeniu — care să fi pornit dela Unguri luându-şi drumul spre omenirea civilizată. Pot fi îngrămădite la olaltă toate prestaţiunile istorice ale Maghiarilor şi asemănate cu ceeace au făcut pentru cultură alte popoare mai mici ca Suedezii, Danezii, Scoţienii Olandezii, Portughezii — ce pustietate prăpăstioasă acopere întreaga istorie milenară a Maghiarilor. Căci spiritul lor, pe cât pare de focos, de oţelit şi de energic, pe atât este de steril în adâncime. Caracterul lor, pe cât se desfăşoară de pompos în curajul său leonin, şi în neastâmpărul său istovitor, pe atât este şi rămâne de refractar reacţiunii propriu zise. Ungurul a fost totdeauna un consument şi ceeace a primit ca bunuri spirituale sau de altă natură, dela popoarele împrejmuitoare, nu a fost niciodată în stare să răsplătească altfel decât prin cereale, prin vite, prin vin, şi prin excelent material militar". (cf. *Österreichische Rundschau* din Viena, vol. X. pag. 408-409).

Iată un bilanţ istoric exact — ar putea spune cine operează cu aparat ştiinţific deopotrivă fluctuant ca cel din „*Valurile politice*" ale lui B. Jancsó !

Acelaş autor german, menţionat mai sus, are şi despre temperamentul maghiar păreri nu prea îndepărtate de adevăr. Iată-le: „Ceeace este mai rău la Unguri, este că lunecă repede în mânie morală asupra adversarului. In scopurile şi încheierile lor asupra acestuia îşi fixează un punct întunecat şi, pornind de aci, aruncă într'o clipă toată urgia lor

(Continuare în pag. 2-a)